

REPERE ISTORICE DE REFERINȚĂ

CU 560 DE ANI ÎN URMĂ A ÎNCETAT DIN VIAȚĂ VOIEVODUL IANCU DE HUNEDOARA

Gl. bg. (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ*

Col. (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU**

În urmă cu 560 de ani, în ziua de 11 august 1456, a încetat din viață, în tabăra militară de la Zemun, ce se afla în apropierea orașului Belgrad, strălucitul voievod al Transilvaniei IANCU DE HUNEDOARA.

El a fost cel care reușise să salveze lumea creștină de pericolul otoman, fiind supranumit imediat după dispariția sa, „*Lumina lumii*”.

Domnise între anii 1441-1456. Dispărea, astfel, un ilustru om de stat român ce se afirmase plenar atât în conducerea treburilor țării sale, cât și în luptele desfășurate pe plan național și internațional împotriva forțelor otomane care înspăimântaseră Europa prin acțiunilor lor nesăbuite de jafuri și de cuceriri teritoriale. Referindu-se la activitatea sa pe plan intern, istoricul român David Prodan remarca într-o carte de-a sa: „*În demnitatea de ban de Severin, de comite de Timiș și de voievod al Transilvaniei, Iancu de Hunedoara exersează și-și formează calitățile lui de mare om de stat*”.

Același istoric român mai aprecia și faptul că „*Iancu de Hunedoara a fost un strălucit comandant de oști*”. Pe acest plan, el s-a îngrijit permanent de organizarea și de întărirea armatei sale. În structurile ei interne, el a promovat „*ca luptători de bază*”, țărani și meșteșugari care erau și buni creștini atașați și devotați voievodului. Socotind absolut necesar ca în conducerea structurilor sale ostășești să aibă oameni pricepuți în meseria armelor, voievodul român a numit în fruntea acelor structuri atât fii de nobili devotați țării și domniei, cât și oameni simpli, din popor,

---

* Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România

** Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: esiteanu@yahoo.com

care dovedeau evidente calități și însușiri militare. Ca rezultat direct, oștirea lui Iancu de Hunedoara avea să fie apreciată în epocă drept „*o armată de elită*”, iar el, voievodul „*mare general, de valoare, strateg și tactician al artei militare europene*”. Căci el a fost cu adevărat un strălucit strateg și tactician militar, aveau s-o dovedească, în principal, faptele sale de arme. Astfel, în anul 1442, oștile conduse de Iancu de Hunedoara, au obținut o strălucită victorie împotriva trupelor otomane la Sântinele, lângă Sibiu, iar apoi încă două victorii la Porțile de Fier ale Transilvaniei și respectiv într-o zonă de pe malul râului Ialomița.

În anii 1443-1444, într-un război consemnat în istorie sub denumirea de „*campania cea lungă*”, oștile conduse de Iancu de Hunedoara s-au bătut cu trupele otomane puse pe cuceriri, în zone aflate în spațiul geografic de dincolo de Dunăre, obținând iarăși mari victorii, dar și dureroase înfrângeri. Trupele sale au reputat izbânzi în localitățile iugoslave de la Niș și Zlatița, apoi a înregistrat o înfrângere dureroasă într-o luptă desfășurată lângă Varna, pentru ca, în cele din urmă, să iasă din nou biruitor în timpul bătăliei din anul 1456, care s-a desfășurat în apropierea orașului Belgrad. Respectiva bătălie avea să fie apreciată în epocă de către specialiștii români și străini ca fiind cea mai mare înclăștare româno-otomană din acea vreme.

Respectiva Bătălie de la Belgrad, din vara anului 1456 „*a fost mare, întreagă și rodnică în urmări*”, așa cum avea să aprecieze mai mulți istorici militari români. Mare prin efectivele participante și prin durata sa.

În ceea ce-i priveau pe otomani, ei dispuneau de efective impresionante, care numărau circa 150 000 de luptători tereștri, de o mare flotă care acționa pe Dunăre (peste 60 de galere, de multe alte zeci de vase de luptă) etc.

La rândul ei, Oastea lui Iancu de Hunedoara era de câteva ori mai mică decât cea a adversarului (în jur de 30 000 de luptători), în rândurile căreia se aflau, în principal, ostași transilvăneni, aproximativ 5000 de sârbi ortodocși sau de altă naționalitate plătiți cu bani (mercenari), dar și un mare număr de voluntari proveniți din Țara Românească și Moldova. A fost o bătălie întreagă deoarece ea a cunoscut toate etapele specifice pregătirii și purtării luptei armate și anume: mobilizarea efectivelor; întocmirea planurilor de campanie la nivel strategic și tactic; desfășurarea acțiunilor militare propriu-zise până la încheierea lor, cu învingători și învinși.

Nu ne propunem să ne referim, în continuare, la desfășurarea acelor înclăștări. Cei interesați de așa ceva, pot consulta în zilele noastre o sumedenie de lucrări de specialitate. Dorim doar să semnalăm cine a fost, de drept și de fapt, învingătorul și învinsul: învingătorul, Iancu de Hunedoara; învinsul, sultanul Mohamed sau Mehmed al II-lea. Cauza dreaptă și nobilă în numele căreia acționase oastea condusă de Iancu de Hunedoara – salvarea țărilor și popoarelor de invaziile otomane și apărarea creștinismului -, concepțiile strategice și tactice

moderne ale voievodului român, ca și vitejia dovedită în lupte de către oștenii lui Iancu, au fost factorii de bază care au făcut ca victoria să fie de partea românilor. N-a fost o victorie oarecare, ci una epocală, cum puține se mai semnaseră până atunci în confruntările militare cu otomanii. A fost o victorie rodnică în urmări, fiindcă prin ea, pe de o parte, s-a apărat creștinismul, iar pe de altă parte, s-a salvat, de fapt, întreaga Europă de invazia otomană. Referindu-se la ea, papa Calixt al III-lea, a apreciat într-o bulă de-a sa „că acea victorie a reprezentat cel mai fericit moment al vieții sale”. La rândul său, elogiind strălucita personalitate a învingătorului, regele polon din epoca respectivă – Vladislav – îl va aprecia pe Iancu de Hunedoara ca fiind „un strălucit bărbat viteaz și plin de inimă”.

Fiind profund mișcat de victoria obținută în bătălia de la Belgrad, din vara anului 1456, de către oastea lui Iancu de Hunedoara și pentru ca amintirea ei să nu se stingă niciodată, același papa Calixt I-a caracterizat pe Iancu de Hunedoara a fi „*Atletul cel mai puternic al lui Hristos*” (Fortissimus athlet Hristi), după care printr-o bulă papală a hotărât ca an de an, în ziua în care se va sărbători victoria obținută de voievodul român în bătălia de la Belgrad, „*toate clopotele bisericilor catolice din Europa să fie trase în dungă*”, la o oră precisă, adică „*la ora 12*”.

Hotărârea sa era, evident, un omagiu de un fel cu totul deosebit și original în a evoca strălucita, respectiva biruință și pe înfăptuitorul ei.

Dar, din păcate, românul Iancu de Hunedoara n-a apucat să audă niciodată dangătele acelor clopote și nici laudele la adresa victoriei sale. Pentru că, la doar câteva zile de la repurtarea acelei victorii epocale, adică pe data de 11 august 1456, marele bărbat de stat și comandant de oști al românilor a încetat din viață. În aceea zi, în loc ca inima sa să se bucure de victoria repurtată de el, ea a încetat să mai bată. După ce scăpase cu viață de pe câmpurile de bătălie, ca o nenorocire a soartei, avea să moară de ciură în timpul în care se afla într-o tabără de-a sa ce fusese organizată în localitatea Zemun, de lângă Belgrad. Dispariția voievodului român a întristat inimile multor bărbați de stat din Europa, din spațiul românesc (aviz la Țara Românească și la Moldova) și din Europa Creștină și cu precădere ale poporului român. Zile și luni de-a rândul în publicațiile românești și europene din epocă s-au adus elogii și omagii la adresa celui dispărut. În această privință, în presa românească, fie că ea apărea în Transilvania, în Moldova, sau în Țara Românească, s-a consemnat astfel de aprecieri: „*A dispărut un mare voievod român și bun creștin*”, „*A încetat din viață un strălucit bărbat de stat și comandant de oști român*”; „*Iancu de Hunedoara nu mai este*”; „*S-a stins lumina lumii*” etc.

Dispariția sa a fost semnalată, într-un anumit fel, chiar și de către unii dintre cei mai renumiți adversari de-ai săi din epocă. De exemplu, chiar de către sultanul Mohamed al II-lea, adversarul său principal din timpul bătăliei din anul 1456. El va

spune, printre altele, într-un text omagial: „*Cu toate că a fost inamicul meu, la moartea lui m-am întristat, pentru că lumea nu a cunoscut niciodată un asemenea om*”.

După moartea lui Iancu de Hunedoara, trupul său, va fi adus în țară și înmormântat, cu ample onoruri militare și slujbe religioase în Catedrala Romano-Catolică din orașul Alba Iulia. Se spune că în ziua desfășurării funeraliilor, în toate bisericile din Transilvania, fie că acestea erau de origine creștină, ortodoxă, catolică sau romano-catolică „*s-au tras clopotele în dungă*”. Corpul neînsuflețit al ilustrului om de stat, bărbat viteaz și strălucit creștin a fost așezat într-un mare sarcofag construit din piatră, lucrat artistic și modelat pe fațetele lui cu scene de luptă. Pe latura din față a sarcofagului s-a gravat un text scurt prin care se exprimă, în chip exemplar cine a fost, de fapt, Iancu de Hunedoara, adică un mare creștin, care a apărut cu cuvântul și cu arma, aproape ca nimeni altul de până la el, pământul strămoșesc și al întregii Europe de invaziile otomane care urmăreau mereu și mereu scopuri duble: de cuceriri teritoriale și de distrugerea creștinismului. Iată conținutul acelei inscripții: „*S-a stins lumina lumii*”.

După cunoștințele noastre, pe nici un alt sarcofag, criptă sau loc de odihnă veșnică dedicate altor personalități ilustre din România și din întreaga lume, nu se mai află înscris un text similar sau asemănător cu acesta, fapt ce ne face să afirmăm, fără teama de a greși sau a exagera, că Iancu de Hunedoara a fost așa cum se consemnează de acea inscripție „*o autentică lumină a lumii creștine*”.

De aceea, noi, românii aveam să-l apreciem, să-l cinștim și să-l evocăm, mereu și mereu, în mod direct și sincer, cu evlavie, cu recunoștință și cu respect.

În amintirea și întru slava sa atât pe pământul românesc, cât și pe cel al altor state străine care fuseseră apărate cu forța armelor și cu lumina credinței de Iancu de Hunedoara, s-au ridicat în decursul timpului numeroase monumente și însemne memoriale. La trei dintre ele ne vom referi pe scurt, în cele ce urmează. Unul dintre ele se afla în curtea Muzeului Militar din București. Pe Aleea zisă a „*Voievozilor*”. Este vorba de un bust monumental. Iată care este înscrisul de pe pedestalul pe care se află chipul voievodului. „*Iancu de Hunedoara. Voievod al Țării Românești Transilvania (1441-1448) și guvernator al Ungariei (1446-1453)*”.

Papa Pius al II-lea aprecia că, la fel cum avea să-l socotească mai târziu Papa Sixt al IV pe Ștefan cel Mare: „*Atlet al Creștinătății*”, „*Iancu de Hunedoara, al cărui nume le întunecă pe celelalte, a mărit gloria nu atât a ungarilor, cât a românilor din rândul cărora era născut*”.

Celălalt monument dedicat lui Iancu de Hunedoara se află dispus în localitatea hunedoreană Zeicani, pe locul în care s-a desfășurat în anul 1442, o aprigă bătălie a voievodului Transilvaniei împotriva turcilor. Iată înscrisul de pe fațada sa care reprezintă deci o autentică cronică de luptă: „*Iancu de Hunedoara, cu cinsprezece mii de viteji, în anul 1442, septembrie 6, în acest loc strămt, l-a*

învins pe beglebergul Sehabeddin, care a înaintat în Transilvania cu o armată de nouă mii de turci. Pentru a fi întotdeauna în amintire această glorioasă faptă, s-a ridicat această coloană”. Monumentul la care ne referim este denumit pe plan local, datorită înfățișării lui, „Buzduganul lui Iancu de Hunedoara”.

Cel de-al treilea monument dedicat lui Iancu de Hunedoara la care ne vom referi se află dispus pe locul în care s-a desfășurat legendara bătălie de la Belgrad din vara anului 1456. El este așezat în interiorul vechei cetăți a Belgradului și are o înfățișare simplă. Este vorba de un bloc masiv din piatră, modelat artistic și pe fațada căruia este înscrisă această inscripție explicativă și evocativă: „În acest loc, la 22 iulie 1456, apărătorii Belgradului, în frunte cu Iancu de Hunedoara, au obținut o mare victorie împotriva turcilor”.

Ceea ce ni se pare important de reținut, este faptul că acest însemn memorial s-a ridicat la împlinirea a 520 de ani de la desfășurarea aprigei înclăștări din vara anului 1456, ceea ce înseamnă că Iancu de Hunedoara a rămas nemuritor în conștiința iubitorilor de adevăr și de dreptate de pe pământurile apărate cu armele și cu credința întru Cel de Sus de către voievodul român.

BIBLIOGRAFIE

- CRISTACHE Gheorghe, TUCĂ Florian, 1441-1456. *Iancu de Hunedoara, voievod în Transilvania*, în lucrarea „Voievozi, Domnitori, Principi, Regi și alți șefi de stat din spațiul românesc. Dicționar”, București, 2006, pp. 77-80;
- DAN M.P., *Un stejar al luptei antiotomane: Iancu de Hunedoara (1407-1456)*, București, 1974;
- MUREȘANU Camil, *Iancu de Hunedoara*, București, 1976;
- TUCĂ Florian, CRISTACHE Gheorghe, *Sarcofagul lui Iancu de Hunedoara*, în volumul „Altarele eroilor neamului”, București, 1994, pp. 54-55;
- TUCĂ Florian, IONESCU Nicolae, RAICU Romulus, *2000 de ani de statalitate, creștinism și cultură în spațiul românesc. Repere cronologice*, vol. 1, București, p. 88;
- ZUGRACU Luminița Cornelia, *De ce bat clopotele bisericilor catolice în fiecare zi, la ora 12.00?*, în Revista „Eroiii Neamului”, nr. 1/2015, p. 49.

